

ברכת המזון (17)

מצינו שמלכות הקב"ה ומלכות בשר ודם שני סוגי מלכויות הם, מלכות שמים היא מלכות אמיתית והיא מלכות בעצם, אולם מלכות בשר ודם אמנם נקרא מלך, אך מלכותו היא מלכות התלויה בעם ואינה דומה כלל למלכות שמים.

ספר "חיים של ברכה על ברכת המזון"

שלא נבזבו, חלילה את חלקינו בעולם הבא ונא אל תצריכנו ... לא לידי מתנת בשר ודם...שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד.

ידוע המעשה (תענית כה.) אודות רבי חנינא בן דוסא ואשתו שסבלו מעניות קשה, עד שבעצת אשתו התפלל שיבוא קץ למחסרו, יצאה כמין פיסת יד והושיטה לו רגל של שולחן מזהב. בלילה חלמה אשתו שיושבים הם בגן עדן, אך בעוד ששולחנם של שאר הצדיקים יש שלושה רגליים, הרי בשולחנם של רבי חנינא ואשתו יש רק שני רגלים, שהרי רגל השלישית כבר ניתנה להם בעולם הזה... אמרה לו: בקש רחמים שיקחו מאיתנו את הרגל שנתנו לנו, וכך היה. ואף אנו מבקשים אמנם כמו תפילתו הראשונה של רבי חנינא: "ונא אל תצריכנו לא לידי מתנות בשר ודם ולא לידי הלואתם כי אם לידך המלאה", אך מיד אנו מוסיפים ומבקשים שלא יארע לנו כמקרהו של רבי חנינא שהצטער על שאכל עולמו בחייו, ואנו אומרים: לא רק "שלא נבוש" בעולם הזה, אלא גם "ולא נכלם", בעולם הבא.

ספר "כמוצא שלל רב, ברכת המזון"

העלבון הצורב בקבלת מתנה מבשר ודם לא לידי מתנת בשר ודם

לא בכדי אנו מבקשים בקשה זו, שכן מתנת בשר ודם קשה היא, ושונה היא ממתנת אלוקים. הגדרת הקושי של מתנת בשר ודם הגדירה היונה ששלח נח, כפי שחזו"ל מספרים לנו (סנהדרין קח.): אמרה יונה לפני הקב"ה: רבוננו של עולם, יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך, ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם. מדוע אמרה היונה לנח את הדברים הללו? וכי זו התודה והברכה שהיתה צריכה להגיש לו? הלא נח זן ופירנס בתיבה את כל היצורים במשך י"ב חודשים במסירות נפש רבה שאין למעלה ממנה, כפי שמסופר במדרש: לא ראה שינה לא ביום ולא בלילה, שהיה עוסק וזן הבריות שעמו (תנחומה, פרשת נח), ואם כן, למה היתה היונה צריכה להתבטא בלשון כה קשה כלפי נח? וההסבר לכך הוא: כוונת היונה היתה לומר לנח, כי באספקת המזונות שלו לבריות, הורגשה יד אדם, ואם המקבל מבחין בזמן הגשת העזרה, את יד האדם הנותן,

"שנקרא שמך עליו", עדיין

ועל הבית הגדול שנקרא שמך עליו

מהו "שנקרא שמך עליו"? יש לבאר זה על פי הגמרא (מגילה י.): מקריבין אף על פי שאין בית, וכן אמרו חז"ל שבית המקדש אף כשהוא שמם בקדושתו עומד, וכן אמרו שאליהו הנביא זכור לטוב מקריב שני תמידין בכל יום בבית המקדש, וזה הכוונה "שנקרא שמך עליו", גם כיום לאחר החורבן.

חיד"א

הטעם שאין מזכירין מלכות שמים בברכת רחם.

איתא במסכת ברכות (מט.): אמר רבי יוחנן כל ברכה שאין בה מלכות לא שמה ברכה, ולפיכך בכל ברכות מברכים "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך המלך". ואם כן יש לעיין בהאי ברכה אמאי לא אמרינן בה מלכות, אלא רחם נא "ה' אלוקינו", דהיינו שם בלא מלכות. ועיין שם בגמרא דאמרינן דאף דהאי ברכה סמוכה לחברתה היא, וכל ברכה הסמוכה לחברתה לא בעיא שם ומלכות, מכל מקום בהאי ברכה בעינן מלכות, דכיון דאמר בה מלכות בית דוד לאו אורח ארעא דלא אמר מלכות שמים. והטעם שאין מזכירין בה מלכות כתבו הראשונים שהוא משום שלא רצו להזכיר מלכות של עולם אצל בשר ודם שאין להשוות יחד מלכותא דארעא ומלכותא דשמיא. וזה לשון הב"י (קפ"ח): כתב הרא"ש וכו' שלא רצו להזכיר מלכות של עולם אצל בשר ודם, וכו' וגם הר"ר יונה כתב שם ונמצינו למדים שהאומרים בכונה ירושלים ומלכותך ומלכות בית דוד טועים הם, שאין להם להשוות ביחד מלכותא דארעא ומלכותא דשמיא.

אפשר להוסיף בזה טעם לשבח על פי השיר הקדמון 'אדון עולם' שחובר ע"י התנאים: "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא." ועיקר של קטע זה בא להבדיל בין מלכות הקב"ה למלכות בשר ודם. שמלך בשר ודם כל מלכותו תלויה בבני מדינתו, באם יחליטו למנות מלך אזי ימלוך, ואם לאו אינו מלך כלל, אף לאחר שמלך באם ירצו בני מדינתו להדיחו ממלכותו אזי תפסיק מלכותו.

מה שאין כן אדון עולם אשר מלך עוד בטרם יציר נברא, ויתירה מזו גם אותם בני אדם שממליכים את הבורא, כל קיומם אינו אלא מכיון שהוא רוצה כרגע בקיומם, ובאם לא יחפוץ בהם חלילה או אז מיד אינם קיימים, וכמו שמדגישים בשיר זה "לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא", דהיינו לא שהנבראים באמת ממליכים את ה', יען ה' מלך עוד טרם נבראו, אולם עתה כשבראם נתן להם הבחירה ואזי יכולים הם לקרוא לו מלך. ואם כן

הלכה: בחובת ללמוד מוסר בכל יום

כתב הרמ"א (יו"ד סי' רמ"ו ס"ד): ואין לאדם ללמוד כי אם מקרא משנה וגמרא והפוסקים הנמשכים אחריהם, ובזה יקנה העולם הבא. כתב הפסקים ותשובות (אות יט): ובכלל זה, אף לימוד ספרי מוסר, והוא חיוב גמור לכל אדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום אם מעט ואם הרבה, ויקבע לזה עיתים ושעות שלא יהיה בדרך עראי אלא בקביעות גדול, כי רב בתולדה הוא. ולא יעדר אף יום מלימוד זה. ואפילו אם הוא תלמיד חכם גדול צריך לקבוע זמן לזה, כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. ועינינו רואות כמה אנשים לומדי תורה בפלפול גדול והמה רחוקים מיראת ה' ומעבודתו והיצה"ר שלם אצלם, והוא מפני שאינם עוסקים בעניני עבודת השי"ת איך לעובדו ואיך ללמוד תורתו הק' כוונה רצויה. ספר "פסקים ותשובות"

פתגם: העולם אומר בזמן עושים חיים, ואנו אומרים שזמן זה חיים. שמחלה"

תקירה: נולד ביום טוב: האיסור רצוף מתחילת הזמן על כולו, או שמתחדש בכל רגע של הזמן. (חידושי ר' שמואל פסחים עמוד נט בשם הגרש"ש: כל רגע) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ברכת החודש: שאלו לילד עליו: בברכת החודש נאמרת המלה 'חיים' אחת עשרה פעמים נשאלה השאלה: הלא בברכת החדשים הדברים אמורים, וא"כ מן הראוי היה לומר: את המלה חיים שתיים עשרה פעמים, כנגד שנים עשר חודשי השנה. השיב הילד ואמר: היא הנותנת: מכיון שהדברים אמורים בברכת החודש, נזכרת המלה חיים רק אחת עשרה פעמים, כי הלא אין מברכים את החודש לפני תחילת תשרי ונמצא שברכת החודש נאמרת רק אחת עשרה פעמים בשנה. ספר "חזר וחלק" חלק ג' (דף מג)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזות בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי, רבקה בת ליוזה, רישירד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה. מסעודה בת בלח.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr

גם אם האוכל המוגש הוא מתוק וערב ביותר, הרי עבורו הוא מר. חובת האדם הנותן לתת למקבל את התחושה, כי כל הניתן הוא לחם מן השמים. אם המקבל מרגיש כי הניתן לו מידי אדם, יש לו תחושת עלבון. זהו שאנו מתפללים ומבקשים: "נא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם", כי התלות של האדם בזולתו פוגעת ומעליבה אותו, ולכן אף אם הפרי הניתן לו, בעצמותו הוא עסיסי ומתוק, אולם הרגשת העלבון קיימת, מכיון שהוא תלוי וצריך את הנותן, והרגשה זו היא הנותנת את המרירות. כדי למנוע את המרירות מן המקבל, חובת הנותן להשכיל ולדעת איך לתת. יש לתת בצורה כזו שלמקבל תהיה ההרגשה שהקב"ה הוא הנותן, בעוד הוא רק שליח. ספר "כמוצא שלל רב, ברכת המזון"

בין מתנת בשר ודם, למתנת מכח הלב והנפש לא לידי מתנת בשר ודם

מהו הלשון "מתנת בשר ודם"? יכולים לומר בפשיטות "מתנת אדם"? יש לומר: אמרו חז"ל בגמרא (גיטא דא): שלושה שתופים יש באדם: הקב"ה, אביו ואמו. הבשר והדם והגידיים והעצמות הם מחלקם של אביו ואמו, בעוד הקב"ה נותן לו את הרוח והנשמה, שהם עיקר הכתוב: "עור ובשר תלבשני" (איוב י. יא). מעתה, אדם הנותן צדקה רק בגלל הכרח כלשהו ולא בעומק הלב וההכרה, הרי אין זה אלא נתינה של בשר ודם, שכן הלב, המסמל את הפנמיות האדם, אינו שותף לנתינה זו. בדרך כלל אדם גם אינו מקפיד לתת בסבר פנים יפות, וממילא מתבייש המקבל. שונה בתכלית היא נתינה הבאה מעומק הלב והנפש, שאיננה מתנת בשר ודם בלבד, אלא מתנת אדם, כי הנפש היא עיקר האדם. זו כוונתנו בתפילה זו: אף אם נהיה מוכרחים, חלילה להתפרנס מן הצדקה, שלפחות נזכה שלא תהיה זו 'מתנת בשר ודם', אלא מתנה העומק הלב והנפש של הנותן.

הארמו"ר מסאטמר זצ"ל בספרו "דברי יואל" פרשת וישב

לא לידי מתנת בשר ודם

הלשון 'לידי', נראה כשפת יתר. די היה, לכאורה, לומר 'ונא אל תצריכנו וכו' למתנת בשר ודם'. יש לומר: הכוונה היא שגם כאשר בשר ודם נותן, בעין רעה הוא נותן ולבו בל עמו, ולכן אנו מבקשים: אל תצריכנו למתנת בשר ודם שנותן בידיים ולא בלב שלם ורגש פנימי. ולכן דייק ואמר: 'מתנת בשר ודם', ולא אמר "מתנת בני אדם", כי הכוונה לנתינה שבאה רק מחלק הבשר ודם, שהוא הגוף העכור, ולא מחלק הנעלה שבאדם, כי אילו היה החלק השמימי שבאדם נותן, לא היה המקבל בא לידי בושח וחרפה.

ספר "כמוצא שלל רב, ברכת המזון"